

BAIBA SKRIDE

MALMÖ KONSERTHUS, TORSDAG 15 JANUARI 2009 KL 19,30
2008/2009

MALMÖ SYMFONIORKESTER
PIETARI INKINEN dirigent
BAIBA SKRIDE violin
Jörgen Svensson, konsertermästare

OLIVIER MESSIAEN (1908-1992)
Les offrandes oubliées / 12 min

PJOTR TJAJKOVSKIJ (1841-1893)
Violinkonsert D-dur op 35/ 35 min
Allegro moderato
Canzonetta: Andante
Finale: Allegro vivacissimo

PAUS

JEAN SIBELIUS (1865-1959)
Symfoni nr 5 Ess-dur op 82 / 32 min
Tempo molto moderato - Allegro moderato
Andante mosso, quasi allegretto
Allegro molto

PIETARI INKINEN dirigent

Pietari Inkinen tillhör de mer intressanta namnen i den nya generationen av dirigenter och utmärkte sig tidigt internationellt. Sedan januari 2008 är han chefsdirigent för New Zealand Symphony Orchestra. Inkinen kombinerar detta åtagande med engagemang i orkestrar som Dresden Staatskapelle, Leipzig Gewandhaus-orkester, Orchestre National de France, City of Birmingham Symphony Orchestra, Cincinnati Symphony Orchestra samt BBC-orkestrarna i London och Manchester. Han engageras även som operadirigent, vid Finlands Nationalopera har han bl a arbetat med Eugen Onegin och med Våroffer vid La Monnaie i Bryssel. Säsongen 2008/2009 debuterar han både vid La Scala i Milano och Concertgebouw i Amsterdam. Skivinspelningen med Bayerns Kammarorkester (Oehms Classics) fick strålande recensioner och utsågs till BBC Music Magazine's recording of the month. Med New Zealand Symphony Orchestra är två nationella turnéer inplanerade, ett framträdande med Mahlers tredje symfoni vid Auckland-festivalen samt ytterligare en CD-inspelning med Sibelius-symfonier. Redan tidigare har Inkinen och hans orkester spelat in musik av Sibelius och Rautavaara på Naxos. Med finska ensemblen Avanti! har han dessutom spelat in en kammaropera av Lotta Vennäkoski. Han har även gjort inspelningar på Naxos med Bournemouth Symphony Orchestra.

Pietari Inkinen är utbildad vid Sibelius-Akademien i Helsingfors för Jorma Panula, Leif Segerstam och Atso Almila. Han har även studerat violin i tre år för Zakhar Bron i Köln och framträtt som solist i Finland. Inkinen är också en hängiven kammarmusiker och arbetar regelbundet i olika kammarmusikaliska sammanhang. Inkinen Trio har rosats och är denna säsong inbjuden till anrika Wigmore Hall i London.

På www.pietariinkinen.com kan den intresserade hitta mer information.

BAIBA SKRIDE violin

"Baiba Skride might be viewed as a throwback to the golden age of Heifetz, Kreisler and Milstein... she has a way of speaking naturally through her violin which instantly engages the listener's emotions." *BBC Music Magazine, juli 2008*

Lettiska violinisten Baiba Skride har en enastående karriär som solist, recitalist och kammarmusiker. Många minns ännu hennes magnetiska framförande av Sjostakovitjs Violinkonsert nr 1 under Sjostakovitj-festivalen 2006 i Malmö Konserthus.

Hon är uppväxt i en musikerfamilj i Riga och började spela violin vid 4 års ålder. Sedan Baiba Skride vann första pris i Queen Elizabeth Competition 2001 har hon spelat med en lång rad framstående orkestrar i t ex Göteborg, Stockholm, Helsingfors, München, Leipzig, Berlin, London, Paris, Baltimore, Cincinnati, Detroit och Melbourne med dirigenter som Philippe Herreweghe, Neeme Järvi, Sir Neville Marriner, Leif Segerstam och Herbert Blomstedt. Baiba Skride spelar in för Sony Classical sedan 2004 och har hunnit med flera CD-utgivningar, en av dem med musik av Ysaye, Bartók och Bach vann tyska Echo Classic-tävlingen 2005. För ett år sedan utkom en CD med musik av Tjajkovskij som fått mycket fin kritik. Baiba har också spelat in med sin pianospelande syster Lauma Skride (Schubert, Beethoven och Ravel). De båda systerarna framträder flitigt tillsammans, deras duo har skaffat sig ett utomordentligt rykte. Sedan några år tillbaka har de även startat en trio med cellisten Sol Gabetta. I år ska trion bl a gästa Mozarteum i Salzburg samt Bayreuth. Därutöver spelar Baiba Skride kammarmusik med violinisterna Renaud Capuçon, Gidon Kremer och Isabelle van Keulen, cellisten David Geringas, flöjtisten Emmanuel Pahud och klarinettisten Sharon Kam.

Den här säsongen gästar Baiba Skride bl a Stockholmsfilharmonikerna under ledning av Sakari Oramo, Nagoya-orkestern i Japan, samt en rad amerikanska symfoniorkestrar i Oregon, Detroit, Charlotte, Utah och Kansas City. Med anledning av Mendelssohn-jubiléet i år väntar även en rad framträdanden med Lauma Skride, bl a med Tapiola Sinfonietta, Norrköpings Symfoniorkester, Zürichs kammarorkester under Festspelen i Zürich och Chamber Orchestra of Europe. Tillsammans kommer de att framföra Mendelssohns Dubbelkonsert. Utöver detta är recitaler inplanerade bl a under Rheingau Musikfestival och i Wigmore Hall i London.

Baiba Skride spelar på Stradivarius-violinen "Wilhelmi" från 1725, som ställs till hennes förfogande av Nippon Music Foundation.

OLIVIER MESSIAEN

Les offrandes oubliées

Olivier Messiaen komponerade sommaren 1930 *Les offrandes oubliées* (De glömda offergåvorna) för piano och därefter orkestrerade han stycket. Det blev det första av hans orkesterverk som framfördes. Det är en kort, tredelad komposition som fortfarande är starkt förankrad i traditionen. Delarna motsvaras av de tre verser som Messiaen skrev som en poetisk prolog. Dikterna handlar om Kristi offer, om mänsklig synd och om nattvarden. Av detta kan man redan förstå att Messiaen med tiden skulle komma att utvecklas till den av katolsk mystik mest påverkade tonsättaren i vår tid. Den första delen har markeringen *Presque lent, douloureux, profondément triste* – det vill

säga nästan långsamt, sorgesamt, djupt tragiskt. Men denna melankoliska högtidlighet bryts av ett parti med beteckningen *Vif, féroce, désespéré, haletant* (livfullt, häftigt, desperat, kippande efter andan). Verket avslutas med att inledningens motiv återvänder och ges förhoppningar: *Lent, avec une grande pitié et un grand amour* (långsamt, med stort medlidande och stor kärlek). Genom verket kan vi följa ett musikaliskt motiv som genomgår en förvandling. Det rör sig rytmiskt, kromatiskt och kommer via våldsbrott fram till vila. I första delen hör vi klagosånger av skiftande längd, malvafärgade och grå kvidanden. För Messiaen hade vissa klanger mycket tydliga färger. I den andra delen får fraserna starka slutaccenter. Här finns visslande glissandoharmonier och trumpetens rop växer. Slutdelen rymmer långa, långsamma fraser i violiner-na, vilka reser sig över en matta av dämpade ackord, med rött, guld och blått (som ett fjärran glasfönster) upplyst av sordinerade solistinsatser.

© Stig Jacobsson

PJOTR TJAJKOVSKIJ

Violinkonsert

I mars 1878 befann sig Pjotr Tjajkovskij i Clarens i Schweiz tillsammans med sin bror Modest och eleven Isosif Kotek. Tonsättaren hade sin violinkonsert under arbete och de var alla överförtjusta i yttersatserna, medan den mittersta meditationen inte tycktes dem hålla samma höga kvalitet. Därför tog Tjajkovskij bort denna sats och ersatte den med en nykomponerad *Canzonetta* och det är i den formen vi idag känner konserten. Tjajkovskij erbjöd den berömde ungerske violinvirtuosen Leopold Auer att uruppföra konserten, men denne vägrade med motiveringen att den var ospelbar. Istället åtog sig Adolf Brodskij uppgiften, men efter urupförandet den 4 december 1881 (med Hans Richter som dirigent) skrev den fruktade musikkritikern i Wien, Eduard Hanslick, följande

ofta citerade drapa: "det spelas inte längre på violinen, den misshandlas, den rivs i stycken, den bankas gul och blå ... Finalen för oss mitt in i en rysk marknads brutala och ynkliga glädje. Vi ser vilda och vulgära ansikten, vi hör svordomar, vi känner lukten av dåligt brännvin. Tjajkovskijs violinkonsert ger oss för första gången den äckliga tanken, att det kan finnas musik som luktar illa för örat." Tidens kritiker excellerade i utgjutelser av detta slag och idag kan vi inte annat än dra på munnen åt deras oförmåga att höra väsentligheter. Tjajkovskij tog däremot så illa vid sig att han under resten av livet inte kunde få småleken ur tankarna. Denna utskällda konsert hör alltså idag till de mest spelade och älskade av alla violinkonserter, ett verkligt glansfullt paradnummer som i sig rymmer både virtuositet och innerlighet. Första satsen är den tyngst vägande och den domineras av två teman, det stolta och resliga huvudtemat och det innerliga sidotemat. *Canzonettan* (som var det enda som fann nåd även inför Hanslicks kritiska öron) är en mild, slavisk meditation som leder direkt över till finalens virvlande åttondelar. Brodskij gjorde konserten populär och med tiden insåg till och med Auer att konserten var både spelbar och rent av mästerlig. Han framförde den många gånger och lät även sina elever studera in den.

© Stig Jacobsson

JEAN SIBELIUS

Symfoni Nr 5

Jämförd med den fjärde symfonin är Sibelius femte symfoni färgrik och levande, heroisk och tillgänglig. Men likafullt krävde den mer arbete än den grubblande och inåtvända fyran. Inget annat verk vållade honom så mycket bekymmer. Första gången han nämnde den nya symfonin i sin dagbok var 1912. Tre år senare uruppfördes den första versionen. Men när man sent omsider fått ta del av denna version på nytt, visade sig skillnaderna vara himmelsvida. Då hade den fyra satser och var inte alls lika tät och laddad. Sibelius lyckades inte förmedla sitt budskap och drog därför in musiken för revidering. Året därpå framfördes en andra version, men tonsättaren var fortfarande inte nöjd. Han bearbetade den ännu en gång och först 1919 fullbordade han det definitiva partituret. "Promenerade i kall vårsol. Haft en våldsam impression av symfoni nr 5. Den nya!" "Såg idag (21 april 1915) tio före elva 16 svanor. Ett av de största intrycken i mitt liv!... Lätet av samma träblåsartyp som tranornas, men utan tremolo. Svanornas närmar sig mer trumpetens ehuru sarrusofonklangens är tydlig. Naturmystik och livsve! Femte symfonins finaltema: (och här antecknade tonsättaren trumpeternas svängande tema: svantema)." Första satsen består av två delar. Den första av dessa börjar med en sann herdeidyll, med signalartade hornmotiv och svarande träblåsare. I hela denna del är naturupplevelsen stark, men i satsens andra del får musiken en mer scherzoartad karaktär. I den långsamma satsen återkommer det idylliska, den här gången med en graciös, nästan rokokartad elegans. "I bakgrunden vandrar klarinetternas, fagotternas och hornens ständigt växlande molnformationer." Finalens huvudtema lyser fram över ett impressionistiskt stråkskimmer, som kontrasterar mot trumpeternas svantema. Och så de ödesmättade, strängt isolerade ackorden som avslutar detta arkitektoniska mästarbygge.

"Sibelius symfonier
- en berättelse om cigarrerna
och de sju rynkorna i pannan."

Kari Suomalainen
berömda teckning publicerad i
Helsingin Sanomat 1954

Första rynkan...
Symfoni nr 1
1899/1900

© Stig Jacobsson

Andra rynkan...
Symfoni nr 2
1902/1903

Tredje rynkan...
Symfoni nr 3
1907

Fjärde rynkan...
Symfoni nr 4
1911

Femte rynkan...
Symfoni nr 5
1915/1916

Sjätte rynkan...
Symfoni nr 6
1923

Sjunde rynkan...
Symfoni nr 7
1924